

ВРЪБКА ОРБЕЦОВА

ПРЕДГОВОР

chitanka.info

Хората, както живеят, така и остаряват. Различно. Едни са активни, креативни и жизнерадостни до последния си дъх; други затихват, загасват отдръпват се от живота наблюдавайки го някак отстрани; трети боледуват, страдат поради различни телесни недъзи или различни органични недостатъчности.

Очевидно този процес на износване на организма във физически и психически аспект много зависи от неговата **биорегулация**, от включването и функционирането на противодействащи жизнеутвърждаващи фактори и процеси, наречени с латинската дума **витаукт**.

Генетичната програма на човека, намиращ се на върха на еволюционната природна пирамида, предполага по-голяма продължителност на живота му. Този факт сам по себе си е оптимистичната основа за една биологично, психологично и социално добре ориентирана превенция на старостта, програма, използваща нормално действащите витаукт-процеси.

Всички програми на Световната Здравна Организация, насочени към възрастните хора, включват мероприятия, препоръки, съвети за използване на виталния и професионален капацитет на възрастните хора, тяхната психична и социална мотивация, адаптацията им към средата, целящи осигуряване на едно добро качество на живота. Усещането за полезност, целеустременост и значимост държи духа на човека буден, желанието му за живот, общуване, споделяне на натрупания житейски опит — живи.

Пишейки тези редове си спомних за една българска народна приказка: „Синът и снахата на един старец го изолирали от живота в семейството. Сипвали му храната в една дървена гаванка(паничка) и не го канели на масата при тях, а му я подавали настрана. Един ден видели, че техният син — малко момче дялка нещо, седнал до дядо си. Какво правиш, сине? — попитал го баща му. Правя гаванка, тате — отговорило момчето. Ще ти трябва и на теб като остарееш!“

Авторите Л. Т. Пировски и Н. Л. Пировски на книгата **„Биорегулация на стареенето“**, добре познаващи процесите на стареенето и тези на витаукта, използват холистичен модел и подход, различен от този с „гаванката“.

„Биопсихосоциалният системен подход“ и „фармакотаксономичният“ метод базиран на системния подход, за

създаване, изучаване и практическо прилагане на системата „психични явления ↔ витаукт ↔ фитопродукти“, са заложи не само в книгата, но и в тяхната научно-приложна дейност. Фактически в книгата им са изложени теоретичните основи на биорегулацията на ниво системи, органи и организъм. Като червена нишка е очертано значението на правите и обратните връзки в тях (stright и down feldback regulation). Ръководени от това познание, в унисон с физиологичните процеси, по-специално на тези, противодействащи на тенденцията към понижаване интензитета на биологичното окисление и биоенергетиката(окислителното фосфорилиране), засилващи антиоксидантната и имунната защита, те създават серия от фитопродукти — екстракти на първични, вторични и екзометаболити (например изофлавоени-фитоестрогени, кумаринови производни, окислени полимери на литоспермовата киселина и др.) използвайки техни собствени технологии и патенти за изобретения — *Патент BG №60610/B1* и *Патент за изобретение BG №49500/B01* за инсталации и методи за екстрахиране на биологично активни вещества. Те са особено подходящи за изискванията на Добрата Производствена Практика (GMP) в производството на лекарства и специални храни и напитки, ако са монтирани в универсална както по отношение на растителни и животински суровини, така и за асортимента от галенови продукти получавани поетапно от тях „Пилотна Научно Производствена Галенова Лаборатория за създаване и производство на галенови продукти (ПНПГЛ)“, за която авторите са създали съответния проект. Това още повече увеличава значимостта на предложените фитопродукти.

Въздействайки върху системата „Хипоталамус-Епифиза“ регулираща правилното протичане на биоритмиката и продукцията, и действието на мелатонина, те постигат доказана възможност за забавяне процесите на стареене. Ценна е информацията за ролята на епифизата в процесите на стареене за това, че измененията във функциите на епифизата при стареене са по-скоро функционални, отколкото органични, което прави възможна тяхната корекция чрез ограничено по калорийност хранене, приемане на S-аденозил-L-метионин или инхибитори на моноаминооксидазата.

Заслужава да се отбележи правилната препоръка в старческа възраст да се използват растителни белтъци, да се намалява

алиментарният прием на наситени дълговерижни мастни киселини и на аминокиселината триптофан за сметка на метионин и цистеин, както и за увеличаване фосфолипидното съдържание стабилизиращо клетъчните мембрани, за повишаване приемането на витамини и вещества алкализирани вътрешната среда на организма.

В книгата е отделено подобаващо място на невробиохимията и ролята на Лимбичната мозъчна система, играеща основна роля във формирането на емоционалните реакции; на ретикуларната формация и взаимоотношенията ѝ с мозъчната кора; на Доминантата на Ухтомски обединяваща нервни центрове в гръбначния мозък, подкорията и мозъчната кора и нейното противопоставяне на процесите на стареене.

Обяснено е значението за биорегулация на процесите на стареене на Фитотерапията, Фитоергономиката и Фитокосметиката. Тази информация е много полезна за фармацевти и медици. Авторите създават техен метод, базиран на системния подход, характеризирани като „фармакотаксономичен“, обхващащ медико-биологичните показания, подбора на необходимите лечебни растения, тяхната агрибиология и агротехнология, както и оптимална фармацевтична технология със съответното апаратурно осигуряване за получаване на БАВ от растенията и приготвяне от тях на лекарствени и други фитопродукти и форми с целесъобразно и оптимално действие.

Отделено е внимание и на едно от най-големите предимства при използване на фитопродукти — синергизмът и структурната информация, които би следвало съвременните технологии да съхранят.

Правилно и добре развито е направлението за първостепенното значение на субклетъчните фракции като структурна основа на адаптацията, продължителността и качеството на живота — клетъчните мембрани, митохондриите, рибозомите и т.н. Входът и изходът на веществата в клетката и в субклетъчните фракции е строго контролиран благодарение на сложното устройство и свойства на биомембраните, техните асоциирани ензимни и пермеазни системи, физикохимичните им свойства и на първо място избирателната им проницаемост (пермеабилитет). Вътрешната обмяна на веществата и енергията е пряко зависима от състоянието на биомембраните. Редокс потенциалът на клетката до голяма степен също зависи от совалковия механизъм за поддържане виталитета и функцията на клетъчните и вътре клетъчните мембрани.

Със собствен патент за изобретение — *Патент BG №60610/B1* е защитен методът и устройството за използване на фракции от електро активирана вода за екстракция на целеви биологично-активни вещества. Освен това комбинацията от фито- и хидротерапия с електро активирана вода е наистина много полезна като противодействие на процесите на стареене.

Борбата с липидната пероксидация като последица от оксидативния стрес също е обект на научно-приложните разработки изложени в книгата. Те имат определено медико-биологично и социално значение, имайки пред вид участието на свободните радикали и оксидативния стрес в патобиохимията и патогенезата на такива социално значими заболявания като атеросклерозата, артериалната хипертония, хиперлиппротеинемията, метаболитния синдром и диабета.

Фитопрепаратът „FAE“, *техен собствен Патент за изобретение BG №60639/B1*, е с определено антиоксидантно действие, стабилизира биомембраните, притежава също неспецифично имуностимулиращо действие, особено подходящ е за стареещия организъм с чести имунодефицитни състояния. Препаратът има форми за вътрешно и външно приложение.

Той е спечелил Златен медал на EAST WEST EUROPE INTELLECT'98.

В книгата е даден подробен анализ на биохимичната му характеристика и продуктови качества. Много полезна е таблицата сумираща източниците на Витамин Е и Полиненаситени мастни киселини, както и обзорът върху естеството на екстрагентите за получаването на моно- и полиекстрактите.

В книгата са обсъдени и свършено нови направления, като междуклетъчната комуникация посредством четири рецепторно-функционалните цикли: аденилатциклазен, фосфатидил-инозитолов, редуциран рецепторно-киназен и рецепторно-ядрен. В тази връзка е поставен акцент и върху лиганд-рецепторните взаимодействия и важната роля на фитоекдистероидите като „превключватели“ и вещества с хормоноподобно действие, без да са хормони. Фитоекдистероидите са липофилни полихидроксилирани стероиди(полихидрокси-стероли), които имат стероиден скелет и

странична верига при С-17 (PonasteroneA, MuristeroneA, Ecdysterone). Наричат ги БАВ на дълголетие.

Създаденият от авторите и цитиран в книгата, нов съзнателно конструиран галенов безвреден енерго-информационен геронтологичен фитопрепарат „FAE GERATRIC sol. oleosa per os“ за активизиране процесите на витаукт на клетъчно ниво чрез включването на фитоекдистероидите като полиекстракти съвместно с Фитопрепарата „FAE“ и след добавяне и на целесъобразни психотропни растителни БАВ, го превръща в активатор на процесите на витаукт и на организмово ниво — „FAE GERATRIC FR sol. oleosa per os“.

Други създадени от авторите и цитирани в книгата нови съзнателно конструирани галенови безвредни фитопрепарати, получени от Червената Детелина като полиекстракти, стандартизирани спрямо Алантоин и флавоноиди са „TRIFOL caps. per os“ и „TRIFOL+ solutio per os“ индуциращи регенеративните процеси на клетъчно ниво в комбинация с геронтологичния фитопрепарат „FAE GERATRIC sol. oleosa per os“.

Комбинацията с друг техен фитопрепарат получен от Пшеничните трици — **ПВПАХ**, богат на витамини от групата „В“, е с още по-добре изразено адитивно действие съвместно с алантоина и флавоноидите в състава на „TRIFOL+ solutio per os“ за биорегулацията на стареенето на клетъчно ниво и на ниво целия организъм, както и на процесите на регенерация. **ПВПАХ** е богат и на полизахариди, включително влакнини, както и на микро- и макроелементи, затова фармакологичното му действие е комплексно. Важно значение за такова действие имат улеснените от препаратата йонни механизми, свързани с йонните канали от белтъци в биомембраните, като се подобрява понижения при стареенето интензитет на активния транс мембранен транспорт.

Фитопрепарат с ревулзивно действие за външно приложение създаден и проучен от авторите е галеновият течен фитопродукт „Solutio CDF 5%“ съдържащ 5% Extractum Capsicum Oleoresinum in 95% solutionis, който може да прониква през неувредена кожа и прониквайки в подкожните тъкани да създава депо, тоест има изразена пермеабилност. Проверено е действието му в рефлексотерапията,

приложен чрез акупресура и акупунктура в биологично-активните точки по Традиционната китайска медицина.

Голяма част от книгата е посветена на невро- и психофармакологията. Разгледани са различните групи лекарства и лечебни растения и фитопродукти въздействащи върху различни мозъчни центрове от Ретикуларната формация, подкорието и мозъчната кора, и върху различните психични функции и състояния. Създадените от авторите в тази посока фитопродукти са съпоставени с утвърдените в медицинската практика психо-фармакологични лекарства. Това от една страна дава възможност за по-доброто разбиране на механизма на тяхното действие, а от друга страна — да се изтъкнат техните предимства, особено липсата на странични неблагоприятни ефекти. Много полезна е информацията засягаща растителните източници на биологично-активните вещества. Например: съдържащи кофеин, адреномиметици, аналептици, н-холиномиметици, психостимулатори, адаптогени, невролептици, транквилизатори(анксиолитици), антистресогенни, етерични масла(наши и чуждоземни). Посочените в книгата фитопрепарати и растения за тяхното производство са класифицирани по международната психо-фармакологична квалификационна схема.

Един от авторските фитопсихофармакологични продукти е включеният в техен собствен *Патент за изобретение № BG66092/B1/2011: „HyperVit N₂O“* — функционална напитка газирана с Райски газ N₂O подобряваща самочувствието (еуфоризиращо, енергезиращо и антидепресивно действие) съдържаща и антидепресивният екстракт-концентрат от Жълт Кантарион.

Авторите убедително определят Фитофармакологията като холистично средство в биорегулацията на стареенето и като модел на универсален алгоритъм за действие на различни нива в човешкия организъм в тази посока.

Подробното обсъждане на психосоматичната хармонизация, адаптация и имуностимулация прави логичен изводът, че оптималната биорегулация на стареенето при човека е чрез хармонизирането му като цялостна личност. Засилване на оптимизма, уважението, познаването и признаването на ценностите притежавани от възрастния човек, спомагат за стимулиране на неговите собствени витаукт-процеси. Правилното биорегулаторно холистично въздействие забавя

темпа на стареенето, опровергава твърдението, че старостта е болест. Достоянната старост е финалната права на достойно извървяния житейски път.

януари, 2014 г., София

проф. д-р Връбка Орбецова — ДМН

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.